

УДК 658.14:338.43

Нужна О.А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕСИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ГАЛУЗІ

В статті розглядаються актуальні проблеми здійснення капіталізації сільськогосподарської галузі, пов'язані із залученням капіталу в сільськогосподарське виробництво для його технічного переозброєння та забезпечення необхідними оборотними активами. Проведено аналіз структури потенційних фінансових ресурсів щодо здійснення капіталізації сільського господарства. Розглянуто такий фактор прискорення капіталізації сільського господарства як державна фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників.

Ключові слова: державна фінансова підтримка, сільське господарство, кпроцеси капіталізації.

Nuzhna O.

STATE FINANCIAL SUPPORT TO AGRICULTURE AND ITS IMPACT ON THE PROCESS OF CAPITALIZATION SECTOR

In the article the issues of the day of realization are examined capitalizations of agricultural industry, related to bringing in of capital in an agricultural production for his technical rearmament and providing necessary circulating assets. The analysis of structure of potential financial resources is conducted in relation to realization of capitalization of agriculture. Such factor of acceleration of capitalization of agriculture is considered state sponsorship of agricultural commodity producers.

Keywords: government financial support for agriculture, kprotsesy capitalization.

Нужная А.А.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ФИНАНСОВАЯ ПОДДЕРЖКА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПРОЦЕССЫ КАПИТАЛИЗАЦИИ ОБЛАСТИ

В статье рассматриваются актуальные проблемы осуществления капитализации сельскохозяйственной отрасли, связанные с привлечением капитала в сельскохозяйственное производство для его технического перевооружения и обеспечения необходимыми оборотными активами. Проведен анализ структуры потенциальных финансовых ресурсов для осуществления капитализации сельского

Нужна О.А.

хозяйства. Рассмотрен такой фактор ускорения капитализации сельского хозяйства как государственная финансовая поддержка сельскохозяйственных товаропроизводителей.

Ключевые слова: государственная финансовая поддержка, сельское хозяйство, кпроцессы капитализации.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі Україна має вирішити вкрай важливе завдання – забезпечити в найкоротші терміни стабільний розвиток саме аграрного сектора, що сприятиме подоланню кризових явищ в усій національній економіці.

Адже аграрний сектор України є однією із стратегічних складових економіки держави, оскільки саме тут і в споріднених із ним галузях формується близько 20% валового внутрішнього продукту.

На нашу думку, для вирішення цієї проблеми слід залучати капітал у сільськогосподарське виробництво із внутрішніх та зовнішніх джерел, тобто прискорювати процеси капіталізації сільського господарства.

Однак без державної підтримки галузь неспроможна ефективно функціонувати, до того ж негативно впливають на стан сільського господарства кризові явища в економіці як на національному, так і на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Результати дослідження процесів капіталізації в сільському господарстві викладені в наукових роботах вітчизняних економістів-дослідників В.Г. Андрійчука, М.В. Зубець, О.Я. Побурка, М.Й. Хорунжого, В. Юрчишина та інших .

У своїх працях науковці розглядають питання, пов'язані із суттю, напрямками, механізмами капіталізації, мотивами її здійснення, дають перші оцінки здійснення капіталізації, масштаби її здійснення, аналізують переваги і загрози здійснення капіталізації в сільському господарстві України [1]; розглядають теоретичні і методологічні питання організації управління використанням комплексу джерел формування капіталу підприємства, розробили економіко-математичну модель оптимізації структури капіталу підприємства на етапі його організації [2]; наголошують, що процеси капіталізації аграрного сектора, які набувають динамічного розвитку, потребують створення необхідних організаційно-економічних передумов [3].

Цілі статті. Метою даного дослідження є дослідження впливу

державної політики фінансової підтримки сільського господарства на процеси капіталізації галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Професор Андрійчук В.Г. називає декілька джерел капіталізації сільськогосподарської галузі:

- власні доходи сільськогосподарських товаровиробників;
- залучення банківських кредитів;
- фінансовий лізинг;
- вливання капіталу з інших сфер економіки;
- залученні прямих іноземних інвестицій;
- рух капіталу всередині галузі від менш ефективних власників до більш ефективних [1, с. 12].

За оцінками вчених, починаючи з 2011 року загальна сума потенційних фінансових ресурсів щодо здійснення капіталізації сільського господарства поступово збільшувалась (за винятком 2002 року) [1, с. 29]. Однак протягом вказаного періоду відбулись значні зміни у структурі цих ресурсів.

Як показують розрахунки, протягом досліджуваного періоду лише у 2000 році у структурі потенційних фінансових ресурсів щодо здійснення капіталізації сільського господарства переважала питома вага власних джерел (59,4%).

А починаючи з 2001 року, коли на повну силу запрацювала державна програма здешевлення кредитів комерційних банків для сільськогосподарських підприємств та інших підприємств АПК шляхом часткової компенсації відсоткової ставки, питома вага кредитів комерційних банків у загальній сумі джерел здійснення капіталізації становила близько 70-90%.

Варто зазначити, що частка державного фінансування в основний капітал надзвичайно мала і коливається від 0,4% у 2002 році до 3,0% у 2004 році.

У зв'язку з цим Кабінет Міністрів України затвердив Постанову від 19 вересня 2007 року № 1158 «Про затвердження державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» [4].

Основною метою Програми є забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження селянства як носія української

ідентичності, культури і духовності.

Основні завдання Програми:

- створення організаційно-правових та соціально-економічних умов для комплексного розвитку сільських територій, наближення та вирівнювання умов життєдіяльності міського та сільського населення;
- підвищення рівня ефективної зайнятості, посилення мотивації сільського населення до розвитку підприємництва у сільській місцевості як основної умови підвищення рівня життя населення;
- підтримка конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах інтеграції України у світовий економічний простір;
- подолання стихійності та тінізації аграрного ринку;
- створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності населення, збереження навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення.

У рамках Програми заплановані заходи, спрямовані на підтримку доходів сільськогосподарських товаровиробників. Зокрема, зазначено, що з урахуванням залежності сільського господарства від погодних умов та високого рівня ризикованості, а також тривалого періоду виробничого циклу, що зумовлює уповільнений оборот капіталу, слід проводити роботу з:

- удосконалення існуючих і запровадження нових механізмів державної підтримки сільськогосподарських виробників, які узгоджуються з вимогами СОТ;
- запровадження системи дотування виробництва продукції з низьким рівнем рентабельності, в першу чергу продукції тваринництва;
- підтримки доходів сільськогосподарських виробників шляхом стимулювання розвитку системи страхування, створення необхідної інфраструктури страхового ринку, удосконалення законодавчої і методичної бази з питань його регулювання.

Агропромисловий комплекс Волині сьогодні активно розвивається.

Волинська область, незважаючи на відносно незначну питому вагу у загальнодержавному виробництві, займає не останнє місце в аграрній сфері. Зокрема, щільність поголів'я великої рогатої худоби і корів на 100 га сільськогосподарських угідь на Волині є найвищою в Україні. Не останню роль у досягненні таких результатів відіграє

державна підтримка галузі.

Так, у Волинській області затверджені регіональні програми фінансової підтримки агропромислового комплексу на 2012 рік (таблиця 1).

Таблиця 1

Програми фінансової підтримки галузі АПК
Волинської області у 2012 році

№	Назва програми	Напрямок фінансування
1	Програма підтримки особистих селянських господарств області на 2012-2016 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 27.12.2011 №8/13	Придбання і безоплатне надання доїльних апаратів власникам ОСГ (родинним, сімейним фермам), які утримують трьох і більше корів
		Дотація власникам ОСГ (родинним, сімейним фермам), які утримують трьох і більше корів, в розмірі не менше 100 грн, за одну корову
		Здешевлення вартості штучного запліднення корів і телиць в ОСГ і фермерських господарствах (до 60 грн, за одне запліднення)
		Компенсація відсотків за кредитами, отриманими на закупівлю тракторів потужністю не більшою за тяговий клас 0,9 та причепного інвентарю, який агрегатуються з ними
		Компенсація відсотків за кредитами, отриманими у 2011 році на закупівлю корів та нетелей
2	Програма розвитку тваринництва на 2012-2015 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 27.12.2011 № 8/14	Закупівля обладнання для відкриття пунктів штучного запліднення та поповнення, доукомплектування діючих
		Відшкодування відсоткових ставок банківських кредитів для закупівлю корів і нетелей для фермерських господарств
		Часткове зменшення відсоткових ставок банківських кредитів на кормозаготівельну техніку та технологічне обладнання для тваринницьких ферм
		Часткове здешевлення вартості штучного запліднення корів та телиць в агроформуваннях, фермерських господарствах, ПТУ, аграрних коледжах, установах системи соцзахисту (до 60 грн, за одне запліднення)
		Спеціальна дотація за поголів'я телят, закуплених у фізичних осіб (населення) для вирощування до забійних кондицій або для поповнення основного стада (до 10 грн, за кілограм)

Продовження табл. 1

3	Обласна цільова програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім» на 2012-2017 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 04.11.2011 № 7/15	Надання кредитів індивідуальним сільським забудовникам, які працюють в галузі сільського господарства або в сільській місцевості і будують житло у сільській місцевості
		Надання кредитів на придбання корів і нетелей
		Надання кредитів на придбання індивідуальних доїльних апаратів
4	Регіональна програма охорони родючості ґрунтів Волинської області на 2010-2015 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 27.08.2010 №342/13	Створення громадських пасовищ (здійснення заходів з консервації деградованих і малопродуктивних земель запасу та резервного фонду шляхом їх залуження)
		Здійснення заходів з консервації деградованих і малопродуктивних земель запасу та резервного фонду шляхом їх заліснення
5	Програма виробництва зерна озимого жита та гречки у 2011-2015 роках, затверджена рішенням сесії обласної ради від 22.12.2010 №2/10	Дотація за посів озимого жита (до 100 грн, за 1 га посіву)
6	Програма створення регіонального страхового запасу продовольчого зерна в області на 2010-2011 та наступні маркетингові періоди, затверджена рішенням сесії обласної ради від 03.03.2011 №3/16	Часткова компенсація відсотків за короткостроковими кредитами, отриманими для закупівлі зерна у сільськогосподарських підприємствах та фермерських господарствах, визначених операторами за спотовими та форвардними контрактами через акредитовані біржі
7	Програма розвитку рибного господарства Волинської області на 2011-2015 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 13.05.2011 №4/8	Відшкодування відсоткової ставки банківських кредитів на закупівлю малька риб для зариблення водних об'єктів та товарного вирощування риби орендарями
8	Регіональна програма підтримки малого підприємництва в області на 2011-2012 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 03.03.2011 №3/17 та від 04.11.2011 року №7/6	Компенсація відсотків суб'єктам малого та середнього підприємництва за залученими кредитами для реалізації інвестиційних проектів
		Часткове відшкодування вартості будівництва і реконструкції овоче-, фрукто-картоплесховищ
		Придбання і безоплатне надання доїльних апаратів власниками ОСГ (родинних, сімейним фермам), які мають трьох і більше корів

Висновки. Таким чином, владні структури здійснюють певні невідкладні заходи щодо реалізації ефективної державної політики в сільському господарстві, що є необхідною умовою для подолання

кризових явищ в аграрному виробництві і забезпечення капіталізації галузі.

Однак, погоджуючись із думкою професора Хорунжого М.Й., зазначимо, що капіталізація сільського господарства не може здійснюватись спонтанно, хаотично, без попередньо опрацьованої та обґрунтованої концепції. Потрібно мати кілька варіантів механізму капіталізації з урахуванням не лише особливостей цього процесу в аграрному секторі, а й попередньої соціально-економічної оцінки наслідків [2, с. 52].

Вважаємо, на часі розробка відповідного закону України, який би врегулював ситуацію і став на заваді подальшого збагачення інших галузей за рахунок сільського господарства, а також спрямував процеси капіталізації на виведення аграрного сектора із затяжної кризи.

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: Монографія. – Ніжин: ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2007. – 216 с.
2. Хорунжий М.Й. Організаційно-економічні трансформації у сільськогосподарському виробництві у процесі його капіталізації // Економіка АПК. – 2005. - №10. – С. 51-57.
3. Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / О.Я. Побурко; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Л., 2001. — 19 с. — укр.
4. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року №1158 // www.minagro.gov.ua.